

اختلالات شخصیت در زنان زندانی

بشری اولاد عبدالهادی^{*}، دکتر مهشید فروغان^{**}
دکتر اصغر دادخواه^{***}، دکتر علی دلاور^{****}

این تحقیق از نوع مطالعه توصیفی مقطعی است که به بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در زنان زندانی شهرستان های تهران و کرج می پردازد. بدین منظور 200 نفر از این زنان به روش تصادفی - طبقه ای انتخاب و به وسیله دو پرسشنامه (فرامده برای جمع آوری اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه بالینی چند محوری «میلون») ارزیابی شدند. نتایج حاصله با استفاده از نرم افزار SPSS و روش های توصیفی تجزیه و تحلیل شد میزان فراوانی اختلال شخصیت در زنان زندانی 60 درصد و بالاترین فراوانی مقیاس های اختلال شخصیت، از نوع اختلال شخصیت آزار طلب (42/5 درصد) بود.

* کارشناس ارشد روانشناسی بالینی
** روانپزشک، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی <m-foroughan@hotmail.com>
*** روانشناس بالینی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
**** متخصص آمار و روش تحقیق، عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی

کلیدواژه‌ها: اختلالات شخصیت، تهران، زنان زندان، کرج

مقدمه

تردیدی نیست که جرم یک پدیده چند عاملی است که نادیده گرفتن هر یک از عوامل آن، مبارزه با آن را مشکل یا ناممکن می‌کند. در حال حاضر اغلب جرم‌شناسان، روانپزشکان و روان‌شناسان، جرم را از چهار منظر زیست‌شناختی، روان‌شناختی، اجتماعی و حقوقی قابل بررسی میدانند.

بسیاری از مطالعات، ارتباط اختلالات شخصیتی را با ارتکاب جرم، به ویژه قتل، نشان داده‌اند. ارونن (oronen) و همکاران در مطالعه‌ای در کشور فنلاند نشان دادند که اختلال شخصیت ضد اجتماعی احتمال ارتکاب قتل را در مردان 15 برابر و در زنان 25 برابر افزایش میدهد.

آمارهای موجود نشان می‌دهند که شیوع جرم در بسیاری از کشورها در حال افزایش است و همکام با آن پدیده زنان زندانی رو به توسعه گذاشته است. متأسفانه کشور ما نیز از این رویداد بی‌نصیب نمانده و سالانه هزاران زن به علل مختلف وارد زندان‌های کشور می‌شوند. از آن جا که مطالعات انجام شده نشان داده است که زنان زندانی در مقایسه با مردان زندانی با فراوانی بیشتر اختلالات شخصیت و بیماری‌های روانی روبرو بوده و

رنج میبرند (ایبس و همکاران؛ 1971، 1962 و 1950)، تحقیق حاضر به منظور بررسی اختلالات شخصیت در زنان زندانی تهران بزرگ انجام گرفت. این تحقیق مطالعه‌ای توصیفی از نوع مقطعی است که به تعیین فراوانی اختلالات شخصیت در زنان زندانی شهر تهران و کرج در سال 1382 میپردازد.

1) روش تحقیق

1-1) جامعه آماری

در تحقیق حاضر نمونه ای به حجم 200 نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی - طبقه‌ای از میان زنان زندانی شهر تهران (زندان اوین) و کرج (رجایی‌شهر) - در محدوده سنی 18 تا 40 - انتخاب شد.

1-2) روش اجرا

ابتدا به روان‌شناسان و مددکاران زندانیان در زمینه استفاده از پرسشنامه جمع آوری اطلاعات دموگرافیک و تست میلیون (MCMI-II)، آموزش‌های لازم داده شد. پس از اطمینان از یادگیری نحوه صحیح اجرای کار، این پرسش‌نامه‌ها در میان آزمودن‌یها توزیع شد و اطلاعات جمع آوری شده به کمک نرم افزار SPSS و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شد.

۱-۳) ابزار پژوهش

برای جمع آوری اطلاعات از تست میلدون (MCMT-II) استفاده شد. این پرسشنامه توسط تئودور میلدون (Theodore millon)، استاد روان‌شناسی بالینی و شخصیت در ۱۹۸۷ منتشر یافته و یکی از پرطرفدارترین و رایج‌ترین ابزار سنجش اختلالات شخصیت است (Anastasi.). تست «میلدون ۲» اولین بار از طرف خواجه م وگهی، براهنی و مهرابی (۱۳۷۳) در ایران معرفی و یک مطالعه مقدماتی برای هنجاریابی آن در شهر تهران انجام شد. ضریب پایانی آزمون از طریق همسانی درونی ماده‌ها انجام گرفته که میانه ضریب کودر-ریچاردسون تمام مقیاس‌ها ۸۰ درصد و میانگین ۸ درصد به دست آمده است. روش دیگر به دست آوردن ضریب پایانی از طریق بازآزمایی بود که میانه مقیاس‌ها ۸۶ درصد به دست آمده است.

۲) یافته‌ها

اطلاعات جمع آوری شده نشان داد که ۳۵ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات دیپلم، ۳۰ درصد راهنمایی و ۲۷/۵ درصد ابتدایی، و تعداد اندکی تحصیلات بالاتر از دیپلم داشتند. ۴۵/۸ درصد از آن‌ها متاهل، ۴۳/۳ درصد مجرد، ۸/۳ درصد بیوہ و ۲/۵ درصد مطلقه بودند. ۴۵/۸ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای سطح اقتصادی متوسط، ۳۹/۲ درصد دارای سطح

اقتصادی ضعیف و 15 درصد دارای سطح اقتصادی خوب بودند. و 48/3 درصد سطح اجتماعی متوسط، 38/3 درصد سطح اجتماعی ضعیف و 13/3 درصد سطح اجتماعی خوب (بر اساس تعاریف عملیاتی طرح تحقیق) داشتند.

29/2 درصد از پاسخ دهنگان دارای جرائم مربوط مواد مخدر، 22/5 درصد دارای جرم منکرات، 19/2 درصد دارای رابطة نامشروع بودند و درصد اندکی انواع جرائم دیگر (قتل، کلاهبرداری، سرقت، معاونت در قتل و سرقت، ضرب و شتم) مرتكب شده بودند. (نمودار 1) از 200 نفر 60 درصد دارای اختلال شخصیت و مابقی فاقد این بیماری بودند. از مقیاس های شخصیت به کار رفته با آزمون میلیون، بالاترین فراوانی 42/5 درصد) مربوط به اختلال خودشکنی (آزارطلبی) بود و پس از آن به ترتیب اختلال اجتنابی 40/8 درصد)، منفعل - مهاجم (26/7 درصد)، ضد اجتماعی 25 درصد)، مرزی و پارانویید (24/2 درصد) و وابسته (20 درصد) قرار داشتند. (جدول 1).

جدول 1: مشخصه های آماری هریک از اختلال های شخصیت در زنان زندانی

شاخمن	أنواع اختلال شخصية	اسکوزوئی	اجتناب	وابسته	نمایش خودشیفت
فراوانی		12	49	24	9

8/3	7/5	20	40/8	10	درصد
-----	-----	----	------	----	------

ادامه جدول 1

پرنوتوی د	مرزی	اسکیزو تایپل	خودشکن	منفعل مهاجم	وسواس جبری	آزار گر	ضد اجتماعی
29	29	27	51	32	40	11	30
24/2	24/2	22/5	42/5	26/7	3/33	9/2	25

(3) بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری یافته ها نشان می‌دهد که 60 درصد از آزمون شده ها دچار اختلال شخصیت بودند. این یافته ها با نتایج پژوهش‌های زیر هماهنگ است.

دولی (Dohl, 1990) در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که زنان زندانی افراد نرمالی نیستند و لازم است مورد توجه ویژه قرار گیرند. او در تحقیق دیگری (1951-1954) بر روی 300 زن زندانی نشان داده بود که بیش از 90 درصد آنان دچار اختلال شخصیت هستند.

بررسی حسن هادی نژاد (1380) نیز نشان داده است که نمرات مقایسه‌ای اختلال شخصیت در زندانیان بالاتر از غیر زندانیان است.

در بررسی فراوانی نوع اختلال، شخصیت خودشکن (آزارطلب) با 42/5 درصد فراوان‌ترین نوع اختلال

بود. درباره ویژگی‌های مقیاس آزارطلب در پرسشنامه میلیون چنین آمده است : این افراد با چاپلوسی و از خودگذشتگی با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند و به دیگران اجازه می‌دهند (حتی آن‌ها را تشویق می‌کنند) که از آن‌ها سوءاستفاده کنند. توجه آن‌ها بیشتر به بدترین جنبه‌های خود معطوف می‌شود و خود را سزاوار تحقیر و سرافکندگی می‌داند؛

با درد و رنج سازش کرده و این موقعیت‌ها را مانند وسیله راحتی تجربه می‌کنند و بدان تن می‌دهند؛ مکرراً بدختی‌های گذشته خود را یادآوری می‌کنند، نقص‌های خود را بزرگنمایی کرده و خود را در یک وضعیت رقت انگیز و جایگاه پایین قرار می‌دهند.

این یافته با نتایج بیش تر پژوهش‌های قبلی هموانی ندارد، از جمله هاندرلی (Handerly) و همکاران (1986 و 1999) نشان دادند که درصد بالایی از زنان زندانی اختلال شخصیت ضد اجتماعی و مرزی داشتند.

آرزو فروزنده (1350) نیز در مطالعه خود بر روی 40 زن زندانی که با استفاده از گروه گواه صورت گرفت نتیجه گیری کرد که بین شخصیت ضد اجتماعی و ارتکاب جرم رابطه‌ی مثبت وجود دارد. در تحقیق فضه دستگرد رستمی و آمن ه ابراهیمی

درباره شخصیت زنان مجرم، نتایج نشان داد که پرخاشگری، رفتار ضد اجتماعی و افسردگی در زنان زندانی بیشتر از اختلال‌های دیگر دیده می‌شود. علت اختلاف در نتایج تحقیق حاضر با توجه به فراوانی نوع اختلال شخصیت در مطالعات انجام شده در ایران و جهان، می‌تواند ناشی از عوامل زیر باشد:

- 1- تفاوت‌های فرهنگی؛
- 2- اختلاف یا تغییر در قوانین؛
- 3- متفاوت بودن ابزار پژوهش.

یکی از یافته‌های جنبی این تحقیق به ویژگی‌های دموگرافیک زنان زندانی ربط پیدا می‌کنند و نشان می‌دهد اکثر آنها از شرایط اجتماعی - اقتصادی و سطح تحصیلات مت وسط برخوردار بوده‌اند. برخی از فرضیاتی که می‌توانند آسیب‌پذیری فوق را توجیه کنند عبارتند از:

- 1- افزایش بی‌رویه فاصله درآمدها و نابرابری‌های اجتماعی؛
 - 2- احساس سرخوردگی و نومیدی ناشی از بی‌عدالتی‌های اجتماعی؛
 - 3- تنگتر شدن دامنه و تعریف اعمال مجرمانه؛
 - 4- تغییرات سریع در نگرش‌های فرهنگی و مذهبی؛
 - 5- تحرکات جمعیتی.
- به‌طور کلی وجود فراوانی اختلالات شخصیتی در

زنان زندانی هشداری است به محققان، جامعه شناسان و جرم شناسان تا با وسعت بخشنیدن به دامنه پژوهش در این زمینه و برنامه ریزی‌های مثبت، بر پایه اصول و شواهد علمی، به پیشگیری و مداخلات لازم و در نتیجه کاوش جرم و آمار زنان زندانی در کشور بپردازند.

- 1- ایبراهمن، دیوید . (1371). روانشناسی کیفری . ترجمه پرویز صالحی. مؤسسه گنج دانش.
 - 2- آیسنگ، اج. ج. (1375). جرم و شخصیت . ترجمه حسن پاشا شریعتی و جعفر نجفی زند . مؤسسه انتشارات مهارت.
 - 3- خواجه موگھی، ناهید . (1372). آماده‌سازی مقدماتی فرم فارسی پرسشنامه بالینی چند محوری میلیون 2 (MCMI-II). انس تیتو روانپزشکی تهران .
 - 4- ستوده ، هدایت‌الله. (1373). آسیب‌شناسی اجتماعی . انتشارات رشد.
 - 5- شاملو، سعید . (1368). روانشناسی شخصیت . چاپخانه علامه طباطبائی.
 - 6- مظلومیان، رضا . (1353). جامعه‌شناسی کیفری . انتشارات دانشگاه تهران .
- 7- Sadock, B.J., Sadock, V A. (2000). **Comprehensive Text Book of Psychiatry**. 7 eds Lippincott Williams & Wilkins.
- 8- Karmen, Andrew. (1995). **Crime Victims**, Woods Worth publishing company.
- 9- Millon, T., Davis, R. (2000). **Personality Disorders in Modern life**. Willey.
- 10- Bluglass, R., Bowdon p. (1990). **Principles and Practice of Forensic Psychiatry**. Churchill Livingstome.
- 11- Tony, Madon. (1996). **Personality Disorder in Women Prisoners**. London Publishing.

منابع
References